

SZIGETHY GÁBOR

Egy korty magyar bor XVII.

(„Ez az én vérem”) Levelet írtam 2022. február 27-én Pannonhalmára.

„Tisztelt Főapát Úr! Püspök Úr! Szeretett barátom, Asztrik Atya!

Harmincéves ismeretségünkre hivatkozva szeretnék megkérni: legyél otthonunkban baráti szeretettel várt vendégünk. Könyvet írok *Egy korty magyar bor* címmel. Író vagyok, nem borász, a magyar bort nagyon szerető magyar író. Számomra a bor szakrális ital – *Ez az én vérem* –, és készülő könyvem ebben a szellemben személyes vallomás. Olvastam írásodat a borról mint szakrális élményről. Négy kadarkával szeretnék megkínálni, ménesi kadarkával (Balla Géza), kunsági kadarkával (Frittmann János), szekszárdi kadarkával (Vida Péter) és egri kadarkával (Lőrincz György). Különleges, csodálatos csúcsborokkal. Vida Péter szerint a bor *isteni csoda*, Lőrincz György számomra a legmélyebben hívő ember, akit valaha ismertem. Kérlek, ülj le otthonunkban feleségem és közém az asztalfőre, és kóstoljuk meg együtt e négy remek borász borait. Bízom benne, hogy boldoggá fog tenni válaszod. Szeretettel és tisztelettel köszöntelek – Gábor”

Még aznap este jött a válasz. „Kedves Gábor, baráti felkérésed számomra öröm és megtiszteltetés. Csupán időpont kijelölése, ill. megegyezés kérdése részemről. Julikával együtt nagy szeretettel köszönt – Asztrik”

Hamar megegyezünk az időpontban. Készülök, hangolok a találkozásra, reggeli olvasmányom *Jézusnak, Sirák fiának könyve* (31,27–28).

*Mint az élet vize, olyan a bor annak,
aki mértékletes a bor ivásában.
Mi az élet annak, aki bort nem ihat?
Az ember örömeire teremtett a bor
a világ kezdetétől.
A bor vidámság és öröm a szívnek,
ha kellő időben s megfontoltan isszák.*

Ebben a szellemben készülünk feleségemmel az esti borünnepre. Mértékletesen, megfontoltan fogjuk kóstolni barátaink borait, a négy magyar égtájról származó pompás Kadarkákat. Terített asztal, csillogó pohársor: finom falatokkal, csodás italokkal várjuk barátunkat, Asztrik atyát 2022. május 13-án. Nem vagyunk babonások: péntek van.

Kolma Kadarka, 2018 – Balla Géza bora. Az első korty után arra gondolok, hogy ez a Kadarka erőt ad, harcra készíttet, bátorrá tesz; ez a bor *megsimogatja* az ember lelkét. A szóról Asztrik nemrég olvasott története jutott eszembe: „Katonaként hazatérve bementem a pannonhalmi bazilikába, és megsimogattam a falakat, a Porta Speciosa márványát, a gyíkot, az oszlopot... Ez mind hozzátartozott ahhoz, hogy az erőt magamba szívjam.” A két év sorkatonai szolgálattal meggyötört ifjú pap számára a pillanat, amikor újra *otthon* van, és megsimogathatja Pannonhalmán a székesegyház falát, a mozdulat öröme gyógyította lelkét, erősítette szívét, megtanította bölcsen elviselni az elviselhetlent.

Kortyoljuk a ménesi bort. Régen szavakká kristályosodott emlék: 1965-ben ösztöndíjasként egy hónapra Velencébe kiszabadult, álmvilágba zuhant, szocialista rabként kóválygok az ezeréves vízi városban. *1956 árnyéka*: „Naponta kiballagok a külváros egyik terére, ahol megkopottan, de 1956 októbere óta ott ragyog a fehér festékkel falra mázolt felirat: *Viva l'Ungheria!* Éljen Magyarország! Alkonyatkor, óvatosan, hogy senki ne lássa, megsimogatom a falat.”

Asztrik huszonhárom évesen lett örökfogadalmas bencés szerzetes, és az állami hatóságok azonnal besorozták két évre katonának. Paptársaival laponként csempészték be a laktanyába a *Szent-írást* – őrizték a mocsokban lelkük tisztaságát.

– Rádöbentem, mit jelent számomra szülővárosom, Sopron – emlékezik a ménesi Kadarkát kortyolva Asztrik –, és mit Pannonhalma, választott otthonom. Borvidékről származom, és Pannonhalmán lettem *borosgazda*, amikor felépült a Pannonhalmi Apátsági Pincészet. A borral gyerekkoromban ismerkedtem meg. A kedves poncichter (Sopron környéki német gazdálkodó, szőlőtermelő) házaspárnak, szomszédunknak nem volt gyereke. Kamaszként segítettem ribizlit szedni a Maurernál (várfa), szívtam hébérrel (lopó) hordóból a bort. Úgy jöttem el Sopronból, hogy nem tudtam: terem a környéken remek szőlő, és szőlővárosomban van jó bor is. Csak a *háromputtyos* bort ismertem: két ember lefogja, a harmadik tölti az áldozatba a vörös lórét.

Egy korty bor: számomra ez a négyéves Kolna Kadarka *finoman kesernyés*. A borász Balla Géza szerint: „A borvidék híressége, melyből a méltán híres ménesi vörös aszú készült, először a 18. szá-

zadban. Őszinte bor, mely kiváló társa a fűszeres magyar ételeknek és kellemes beszélgetéseknek.”

Egyetértünk: kellemesen beszélgetünk.

Asztrik a ménesi bort egyháztörténeti tanárától, Csóka Lajostól hallott, papok bölcsességével fűszerezett történettel értékelt. Bencés szerzetesek, ha kóstolják, ízlelgetik, kortyolgatják valakinek a borát – „bosszantva” a házigazdát –, ítélik: *Ez a bor koszos!* Ám mielőtt a gazda megbántva, indulatosan megszólalna, elmagyarázzák a magyar mondat latin értelmét: *Habet colorem, saporem, odorem*, vagyis ennek a bornak van színe, íze, illata – mint most ennek a finoman kesernyős, „koszos” ménesi Kadarkának.

Ürül a palack, Asztrik mesél.

– Heckenast Kolost, a legendás hírvő bencés szerzetes Heki papát egy alkalommal rendtársa, Tihamér atya figyelmeztette: *Kolos, ne igyál annyit!* Heki papa „tárgyilagos” válasza: *Inkább legyen borvirágos az orrom, mint vízköves a fogam.*

Poharunkban már a következő bor: *Frittmann Kadarka, 2018*. A borász szerint: „Különösen gyümölcsös illatú és ízű fűszeres vörösbor. Ez a bor is bizonyítja, ebből a régi magyar fajtából csökkentett terméshozammal rendkívül jó minőségű bor készíthető. Ajánljuk pörkölttekhez, gulyásételekhez, 16–18 °C-on.” Asztalunkon ma este nincs pörkölt és gulyásétel, de a bor hőmérséklete tökéletes: 17,5 °C. Ehhez a borhoz paprikakrémek kerek kenyérdarabkákat kínál feleségem, sajttekerccsel, félbevágott pici paradicsommal, zöldpaprika-karikákkal ízesítve, díszítve.

Eszembe jut egy jó néhány évvel ezelőtti soltvadkerti este. Frittmann Jánossal kóstoltuk jobbnál jobb borait, a végére maradt a Kadarka. Pompás bor volt, de meglepett, ahogy János magától értetődő eltökéltséggel állította: *A szekszárdiaknak fogalmuk sincs a Kadarkáról*. Mint szekszárdi „szőlőbirtokos” természetesen tiltakoztam, de elismertem, hogy remek bort, izgalmasan fűszeres illatú Kadarkát iszom. Kunságít, soltvadkertit. Nem szekszárdit. „A Kadarka egy földet jobban szeret, mint mást, egy helyen jobban kifejlik, mint más helyen...” – olvasom a bortudós Gyürky Antal 1861-ben megjelent könyvében.

Minden borász verseng minden borással, minden borvidék többre tartja, különbnek érzi az ott termelt szőlőt s az abból készült bort a többinél.

De ami más, nem biztos, hogy *különb*.

– Az egyik pannonhalmi borász – meséli Asztrik – megajándékozott a saját borával: *Ezt nekem hoztam, főapát úr, hogy tudjad, van Pannonhalmán jó bor*. Egy másik alkalommal néhányan szerzetesek kisbusszal mentünk Tihanyba. Kivételesen nem nekem kellett vezetni. Az ottani borász repezett az örömtől: *De jó, hogy nem kocsival vagy, főapát*

úr, legalább megkóstolhatod a boromat. Megkóstoltam, megdicsértem. A borász boldogan bólogatott: *A tiétek sohasem lesz ilyen!* Jobbnak láttam hallgatni, de amikor hazaértem Pannonhalmára, a történetet elmeséltem főborászunknak, Liptai Zsoltnak. Kiokosított. Bölcs bencés szerzetesnek ilyenkor azt kell mondania: *Hála a jó Istennek!*

Feleségem lelkesedik a kunsági borért: szerintem nem olyan sűrű, mint az előző ménesi Kadarka, de rendkívül összetett az íze, minden kortynál újabb és újabb ízek, illatok, aromák szabadulnak fel.

Ez a bor *bennünk* van – állítom, és kérdezőn nézek Asztrikra: *bennünk* van a bor, vagy *közöttünk* kapocs a bor? Lutheránus a katolikusnak János evangéliumát idézem: „Mert íme az Istennek országa tibennetek vagyon” (Sylvester János, 1541); „Mert ímé az Isten országa ti bennetek van” (Károli Gáspár, 1590); „Mert ímé az Istennek országa ti bennetek vagyon” (Szenci Molnár Albert, 1612); „Mert hiszen az Isten országa bennetek vagyon” (Káldi György, 1626); „Mert ímé az Istennek országa ti bennetek vagyon” (Komáromi Csipkés György, 1685/1718); „Mert az Isten országa közöttetek van” (katolikusok, 1979); „Mert az Isten országa közöttetek van” (reformátusok, 2007).

Bennünk van vagy közöttünk kapocs a bor? Isten országa bennünk van vagy közöttünk? Olvasom Asztrik vallomását: „Isten országa bennünk és közöttünk van...” (*A megajándékozott. Baráti beszélgetés Várszegi Asztrikkal*, Pannonhalma, 2019).

– Ez számomra azt jelenti – egy hosszú korty Frittmann Kadarka, Asztrik pillanatnyi szünet után folytatja –, hogy Jézust magunkban hordozzuk. János evangélista, az apostolok együtt éltek Jézussal, együtt ettek, együtt imádkoztak... ezt természetesen mi nem éltük át, de ha „Isten országa bennünk van”, akkor ezt éljük át.

Magamban, szótlanul, egyetértően értelmezem a főapát szavait: Isten országa *bennünk* van. Ha bennünk van, akkor kapocs közöttünk.

Új palack, régi bor: *Öreg Tőkék Kadarkája, 2011*. Már élt édesanyám, amikor ezt a szőlőt több mint száz éve telepítették. Öregember voltam, amikor Vida Péter bora tizenegy évvel ezelőtt a hordóból palackba került. „A Kadarka a szekszárdi borvidéken termesztett szőlőfajták közül a legősibb. Ez a több mint kilencvenéves tőkéről szüretelt szőlőből készült bor sokat tud mesélni, és elképesztő csodákra képes. Játékosan fűszeres illatával, nem túl erőteljes, de különleges zamatával mindenkit elvarázsol” – olvasom a címkén.

– A tűz már elfogyott ebből a Kadarkából, de minden kortya barátságosan melegít – bölcselkedem –, nem hevít, de parázslík, emlékezni sarkall. Bölcs bor:

gondolkodó emberek itala. Erős vár ez a tizenegy éves Kadarka, őrzi a múltat, öröm a jelenben.

Asztriknak megtetszik a szó, amellyel a bort jellemeztem: *erős vár*.

– „Erősségem és váram az Isten.” Latinul olvastam a 61. zsoltár szövegét Sopron város régi címerében. Erősebb, rövidebb jelmondatot választottam: *Erősségem az Isten*. Meg is jegyezte egy orsolyita apáca, hogy sikerült rátalálnom a lutheránusok jelmondatára – emlékezik Asztrik püspökké avatásának ünnepi pillanatára.

– *Erős várunk az Isten* – búcsúzom egy hosszú korttyal a tizenegy éves szekszárdi Kadarkától.

Új bor, új álom: *St. Andrea Sommelier Selection, Egri Kadarka Superior, 2018*. Baltabor: fejbe vág – 16,5 fok alkohol. Pörgetés után a pohár falán lebilincselően lassan csorog alá a sűrű, sötét Kadarka. Zsebórán mérem az időt: elröpül három hosszú perc, és még mindig indulnak újabb és újabb cseppek lefelé. Gyönyörködöm a folyamatosan mozgóalakuló „boresésben” – üvegfalon parányi Niagara.

Igaza van a zsoltárosnak: a bor „felvidítja az ember szívét” (103,15); ezer évekkkel ezelőtt Mózes sem tévedett: „a szőlő vére, a mámorító ital” (5Móz 32,14). Értem, miért nevezte magát Várszegi Asztrik főapát *borosgazdának*: az államosításkor mindent elvet-

tek a bencésektől, 1989-ben kezdték visszavásárolni elrabort, tönkretett szőlőterületeiket. Gál Tibor, minden idők egyik legtehetségesebb magyar borásza modern pincét tervezett, és a földet is *megkóstolta*, mielőtt eldöntötte, milyen szőlőt kell az újra apátsági területeken telepíteni. Egri barátunk, Lőrincz György borát kóstolva emlékezünk, fejet hajtva a korán égbe költözött egri borászra, Gál Tiborra.

Bontom a ma esti utolsó palackot: *Tündökölj St. Andrea Kadarka, 2020*. Egy korty – és néma csönd. *Az áhítat bora* – mondom megtörve a csöndet. Asztrik rendtársát, a hozzá hasonlóan soproni származású teológust, Radó Polikárpot idézi, aki utolsó éveiben Pannonhalmán élt. Minden este borozgott, de mindig társat hívott magához: *Ökör iszik magában* – mondogatta. Ha dicsérni akart egy bort, így szólt: *Fiam, ez istenfélő bor*.

A bor: feltámadás. Asztrik Izajás prófétára hivatkozik, aki még akkor is tudott vigasztalást nyújtani népének, amikor már úgy érezték az emberek, nincs remény: „Az igazságosság békét teremt, az igazságnak meg biztonság lesz a gyümölcse mindörökre. Népem békességben lakik otthonában, biztonságos hajlékokban, gondtalan nyugalomban” (32,17–18).

Az utolsó korty *istenfélő* Tündökölj Kadarka: van remény!

OLESCHER TAMÁS, Búza, 1999, akril, vászon, 200x250 cm